

Taiteen edistämiskeskus
Centret för konstfrämjande
Arts Promotion Centre Finland

25.10.2023

Jakelussa mainituille

Viite Sivistys- ja tiedejaosto perjantai 27.10.2023 klo 09.00 / HE 41/2023 vp / Asiantuntijapyyntö

Asia **Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi 2024**

Kiitämme mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa ja toteamme
asiantuntijalausuntonamme seuraavaa:

On tärkeää, että

- Taiteen edistämiskeskukseksi on osoitettu riittävät toimintamäärärahat (29.01.10) vuodelle 2024. Ne mahdollistavat viraston toiminnan jatkumisen sekä uuden strategian toteuttamisen ilman välittömiä vähennystarpeita
- Esityksessä leikkauksia ei kohdistu Taiteen edistämiskeskukseen jakamiin lakisääteisiin tukimuotoihin (29.80.16, 29.80.51 valtion taiteilija-apurahat, ylimääräiset taiteilijaeläkkeet, kirjailijoiden ja kääntäjien kirjastoapurahat, kuvataiteen näyttöapurahat sekä valtionosuusuudistukseen liittyvät valtionavustukset esittävän taiteen vapaan ammattilaiskentän kehittämiseen.)
- Taiteilija-apurahiin esitetään valtion virkaehtosopimuksen mukaista tasokorotusta
- Ylimääräisiin taiteilijaeläkkeisiin esitetään indeksikorotusta

On valitettavaa, että

- Rahapeliteuttoja koskeva kompensaation tasomuutos aiheuttaa Taiken apurahiin viiden (5) prosentin eli noin 1,4 miljoonan euron leikkaukset. Leikkaukset kohdistuvat muun muassa festivaaliavustuksiin, lastenkulttuurinavustuksiin sekä taiteenalojen erityisavustuksiin ja kohdeapurahiin.

- Taiteen edistämiskeskuksen määrärahat momentilla 29.80.50 on osoitettu kahdeksalla (8) eri rivillä, mikä tekee valtionavustusten vaikuttavan ja tarkoituksenmukaisen, taiteen ja kulttuurin kentän aitoon tilannekuvan määrittämään tarpeeseen vastaavan, käytön vaikeaksi. Jos viraston määrärahat osoitettaisiin yhdellä määräraharivillä, olisi virastolla mahdollisuus asiantuntijatyöllään ja suhteessa eri tukimuotojen rahoitustarpeeseen tehdä huomattavasti vaikuttavampaa valtionavustustyötä.
- Rahapelitoiminnan voittovarojen käyttösuunnitelman periaate määrittää taiteenaloille erilliset määrärahat on edelleen jossain määrin jäänyt uuteen budjettirakenteeseen
- OKM:n määrärahamomentille 29.80.50 kohdistuu -1,272 miljoonan euron leikkaus avustuksiin kuntien ja alueellisen kulttuuritoiminnan kehittämiseen, mikä käytännössä tarkoittaa avustusmuodon lakkauttamista. Tämä haastaa kulttuurin ja taiteen alueellista saatavuutta ja saavutettavuutta sekä kaventaa taiteen ja kulttuurin ammattilaisten työllistymismahdollisuuksia ja alueellista yleisötyötä valtakunnallisesti. Avustusmuodon hiipuminen tulee lisäämään myös Taiken hakupainetta.

Yleisenä huomiona toteamme, että

- Vaikka valtionosuusjärjestelmän ja kansallisten taidelaitoksen sekä ylipäänsä indeksikorotusten suojissa olevien kulttuurin ja taiteen toimijoiden rahoitus on turvattu, aiheutuu määrärahojen kaventumisesta merkittäviä haittoja taiteen vapaan kentän toimijoille. Vahva ja monimuotoinen vapaa taidekenttä on myös taidelaitosten ja markkinavoimin toimivat taiteen ja kulttuurinkentän kehittymisen ja jatkuvuuden sekä jatkuvan uudistumisen edellytys. Vapaan kentän työskentelyedellytysten vahvempi turvaaminen olisi mahdollistanut taiteen monimuotoisuutta ja uusiutumista, mikä on välttämättömyys paitsi taiteen vapaudelle myös kaikkien niiden välillisen vaikutusten aikaansaamiselle, joita muun muassa hallitusohjelmassa linjataan. (Petteri Orpon hallitusohjelma 5.4. s. 91 *Monipuolinen ja arvostettu taide- ja kulttuurielämä on sivistysvaltion tunnusmerkki. Kulttuurilla on suuri merkitys kansalaisten resilienssille, kokonaisturvallisuudelle sekä kansalliselle yhteenkuuluvuuden tunteelle. Kulttuurialan kasvu tukee koko yhteiskuntaa vahvistaen sen hyvinvointia, luovuutta ja kestävyyttä.*)
- Tavoitteet kulttuurin ja taiteen kasvusta ja kansainvälistymisestä vaativat investointeja sekä myös poikkihallinnollista yhteistyötä muun muassa työ- ja

elinkeinoministeriön hallinnonalan kanssa, jossa on edellisellä hallituskaudella kehitetty kansainvälisten mallien mukaan erilaisia luovien alojen kasvusopimusmalleja. Markkinavoimin toimivan taiteen ja kulttuurin kentän kasvu edellyttää tarkoituksenmukaisia kannustimia ja rahoitusinstrumentteja joko opetus- ja kulttuuriministeriön tai työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle.

- taiteen ja kulttuurin täyden potentiaalin lunastaminen osana suomalaista hyvinvointia ja demokratiaa vaatii myös poikkihallinnollista rahoitusta, jolle valitettavasti tälle hallituskaudelle ei ole osoitettu määrärahoja. Tärkeitä muille hallinnonaloille paikantuneita määrärahoja ovat olleet muun muassa maa- ja metsätalousministeriön 4.21.30.10.63.6 koordinoiman harvaan asuttujen alueiden parlamentaarisen työryhmän (HAMA) lopettaminen. Tämän turvin virasto jakoi 2,67 miljoonaa euroa harvaan asuttujen alueiden kulttuuritoimintaan. Samoin sosiaali- ja terveysministeriön koordinoima IKO-rahoitus (Hyvinvointia kulttuurista ikäihmiselle) loppuu.
- Sosiaaliturvaan suunnitellut leikkaukset kohdistuvat väijäämättä keikka- ja silpputyötä tekevien taiteen ja kulttuurin vapaan kentän ammattilaisiin. Haluamme kiinnittää huomiomme siihen, että Taiteen edistämiskeskuksen jakamisen harkinnanvarausten avustusten myöntösumman pienentyessä sosiaaliturvan heikkenemisen vaikutukset kumuloituvat. Tämä tulee aiheuttamaan kohtuuttoman hakupaineen lakisääteisiin taiteilija-apurahoihin.
- Hallitusohjelmaan kirjattu päätös nostaa 10 prosentin arvonlisäverokannassa olevien palveluiden ja tuotteiden verotus 14 prosenttiin vaikuttaa huomattavasti taide- ja kulttuurialaan. Korotus koskee toteutuessaan muun muassa kulttuuritapahtumien lippuja ja kirjoja.

Kaisa Rönkkö
johtaja

Jakelu

Stiina Hyrri, Valiokuntakanslian sihteeri